

О МУЛТИКУЛТУРАЛНОСТИ БЕЗ ГРАНИЦА¹

Као резултат сарадње Филозофског факултета из Ниша и Савеза Срба у Румунији 2016. године појавио се други број часописа *Исходишта* (први број штампан је 2015. године). Часопис је посвећен материјалној и духовној култури Срба у мултиетничким срединама и/или периферним областима, што је био и назив научног скупа одржаног на Филозофском факултету у Нишу октобра 2015. године. У зборнику се претежно налазе радови који су на том скупу презентовани.

У часопису се налази 19 радова са 21 аутором. Аутори тих радова су из различитих институција у Румунији и Србији. Обједињени једном заједничком темом – материјалном и духовном културом Срба, аутори су показали да ова тема може бити обрађена на веома различите начине. Теме обрађене у овим радовима могу се систематизовати у више група. Увек актуелне историјске теме бивале су предмет бројних радова из области књижевности. Преглед таквих радова Срба у Румунији у којима се описују догађаји и личности везани за Први светски рат дао је Стевана Бугарског, насловивши свој прилог као *Светски рат 1014-1918, у међуратној завичајној књижевности Срба у Румунији*. Највећи део радова заправо јесу мемоарски списи, за које аутор тврди да су „на граници белетристике и документарне прозе“, али могу бити од користи и као историјски извори.

Обичајима Срба посвећени су радови: Кристине Митић *Обичаји Срба јужног Баната (традиционално, старо, обновљено, ново)*, Михаја Радана *О Карашевским и Алмашким обичајима и обредима. Компаративна студија* и Миљане-Радмиле Радан Ускату *Сличности у свадбеном обичају Карашевака и румунских Алмажана – доказ о карашевско-алмашком суживоту у прошлости*. У раду Кристине Митић побројани су обичаји које ова заједница још увек љубоморно чува и којима настоји да очува и свој идентитет на овим просторима. О обичајима и обредима који имају заједничке елементе код Карашевака и њихових суседа Румуна из Алманашке долине говори се у раду Михаја Радана. Алмажанима и Карашевцима – поређењем њихових свадбених обичаја, бави се и Миљана Радан-Ускату, показујући да сличности у њиховим обичајима јесу сведочанство о њиховом суживоту у прошлости.

Науци о народним говорима припадају радови: Бојане Вељовић *Употреба императива за означавање прошлих понављаних радњи у говору Тутина, Новог Пазара и Сјенице*, Јордане Марковић *Мултикултуралност у жаргонизмима*, Живе Милина *Банатска Црна Гора. Историја. Говор. Ономастика*, Саше Митровића *Осврт на српску антропонимију у дунавској клисури* и Радивоја Младеновића *Датив у говорима метохијско-косовско-северношарпланинског ареала*. У овим

¹ *Исходишта (Originations)* 2. Темишвар/Ниш: Савез Срба у Румунији, Центар за научна истраживања и културу Срба у Румунији и Филозофски факултет Универзитета у Нишу, 2016.

радовима осветљене су поједине језичке или ономастичке црте у говору разних крајева српске језичке територије.

О српском језику као страном и нематерњем говори се у радовима Иване Митић и Марије Стефановић *Употреба предлога у српском као нематерњем језику којим говоре ученици албанске националности* и Тамаре Ђирић и Марије Синђић *Истраживање учења „српског језика као завичајног“ између младих из дијаспоре и матице*.

Из области лексикологије су радови: Љубомира Степанова *О првом српско-румунском речнику кетфелског проте Милана Николића*, Јелене Стошић *Славенизми у Банатском алманаху (1827)* и Ирене Цветковић Теофиловић *О турцизмима у путопису Андреја Петковића из 1734. године*. Љубомир Степанов износи драгоцене податке у вези са *Српско-румунским речником* М. Николића, истичући да он представља „зачетак српско-румунске лексикографије“. Био је то аматерски рад једног свештеника, осмишљен да задовољи тренутне потребе једне приватне гимназије. Турцизмима у путопису *Поклоњеније гробу Господњу* посветила је пажњу Ирена Цветковић Теофиловић, поредећи их са истоветном лексиком у путопису Јеротеја Рачанина из 1727. године. Славенизми, тј. славеносрбизми у Банатском алманаху из 1827. године нашли су своје место у раду Јелене Стошић.

Своје место нашла је и историја језика. Тој проблематици посвећена су два рада. Надежда Јовић анализира *Морфолошке одлике рукописа Поклоњеније гробу господњу (1734) Андреја Петковића* и закључује „да се у деклинацији и конјугацији јављају српске народне и српскословенске особине“ у овом путопису. Драгана Новаков у раду под насловом *Неке језичке и дијалекатске црте зборника (Рс 684) из прве четвртине XIX века* показује да овај зборник има српске народне језичке црте херцеговачко-крајишког дијалекта, са елементима рускословенског.

Положају Срба посвећени су радови Саше Јашина *Српско племство из Баната у другим православним земљама*, Љубише Митровића *Улога српске интелектуалне дијаспоре у очувању културног идентитета и афирмацији интереса Србије* и Октавије Неделку и Лидије Чолевић *Срби у Букурешту. Општи приказ*. У раду Саше Јашина говори се о српској елити из Баната, која је у „трагању за очувањем социјалног идентитета“ одлазила у друге православне земље, где су њихови потомци настојали да очувају свој идентитет. Љубиша Митровић се осврће да најновију тенденцију миграције високообразовне генерације, истичући да се у том случају мора говорити о „категорији интелектуална дијаспора“. Та дијаспора мора имати значајну улогу у очувању културног идентитета. Аутор истиче потребу „редефинисања националне стратегије о дијаспори“. О томе да су Срби у Букурешту имали своје место и да је недовољно истражена њихова улога у промоцији српске културе у том делу Румуније, сведочи рад Октавије Неделку и Лидије Чолевић.

Часопис *Исходишта*, покренут са намером да промовише мултикултуралност у мултиетничким срединама и/или периферним областима, пре свега кроз приказ материјалне и духовне културе Срба у тим

областима, наставља са својом мисијом – по други пут доноси богате прилоге, поткрепљене драгоценим подацима. И у овом другом броју своје место нашла је српска историја, обичаји Срба, српски народни говори, српска ономастика и бројна друга језичка и друштвена поља. Аутори прилога у овоме часопису показали су своју добру информисаност, проницљивост и способност за валидну анализу појава које обрађују у својим радовима. То читаоцу гарантује да ће се упознати са нечим што досад није знао, али и да ће тематика радова бити инспирација за нове идеје или нови приступ. Радови у овоме часопису приближиће читаоцу крај или време које до сада није познавао.